

Lasten kyselyn tulokset Mikkelin varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatustilain mukaan palvelun järjestäjän ja tuottajan tulee arvioida antamaansa varhaiskasvatusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Varhaiskasvatuksen arvioinnin tarkoituksena on tukea varhaiskasvatuksen kehittämistä ja edistää lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin edellytyksiä. Mikkelissä kaupungin varhaiskasvatuksen piiriin kuuluvilta lapsilta kysytään palautetta keskitetysti joka toinen vuosi. Tulosten pohjalta päiväkodit ja perhepäivähoito valitsevat kehittämistyön painopisteitä. Tämän kyselyn tulosten pohjalta on kehittämiskohteiksi valittu lasten kaverisuhteiden ylläpitäminen ja edistäminen sekä henkilöstön ja lasten välisen vuorovaikutuksen vahvistaminen.

Lasten kysely suoritettiin sähköisenä ZEF-kyselytyökalulla kaupungin varhaiskasvatustyöyksiköissä 22.10.-19.11.2021 välisenä aikana. Kohderyhmänä olivat kunnallisen varhaiskasvatuksen piirissä olevat kolmevuotta täyttäneet lapset mukaan lukien esiopetusikäiset. Kysely jaettiin kaikkiin 23:een päiväkotiin ja niiden esiopetusyksiköihin, neljään ryhmäperhepäiväkotiin sekä 12 perhepäivähoitajalle. Omassa kodissa työskentelevät perhepäivähoitajat muodostivat yhden kokonaisuuden. Kyselyn linkki toimitettiin koko varhaiskasvatustahenkilöstölle sähköpostitse 22.10.2021 ja kyselyyn vastaamisesta muistutettiin sen jälkeen kolme kertaa. Lapsi vastasi kyselyyn varhaiskasvattajan avustuksella.

Lapsilta haluttiin tietää, mikä on hoitopaikan tai esiopetusryhmän paras paikka, mitä hän tekee mieluiten hoitopaikassa tai esiopetuksessa, onko hänellä kaveriteita ja kuunteleeko aikuinen häntä, kun hänellä on asiaa. Lasten kysymyksiin oli kirjattu vastausvaihtoehtoja, mutta avustavaa työntekijää pyydettiin olemaan mainitsematta niitä lapselle etukäteen. Lapsen vastauksesta avustava työntekijä poimi yhdestä kolmeen kuvaavaa vaihtoehtoa. Mikäli valmiiksi annetuissa vaihtoehtoissa ei ollut sopivaa, kirjasi avustava työntekijä avoimeen kenttään lapsen vastauksen. Kyselyn lopussa lasta pyydettiin asettumaan Mikkelin kaupungin johtajaksi ja kertomaan mitä hän kaupunginjohtajana haluaisi Mikkelissä olevan.

Yksityinen varhaiskasvatus ei osallistunut kyselyyn, sillä syksyn aikana palvelupäälliköllä ei ollut aikaa valmistella kyselyä kullekin yksityiselle palveluntuottajalle. Yksityisille päiväkodeille esiteltiin lasten kyselyn kysymykset palvelusetelitapaamisessa 15.11.2021.

Kyselyyn vastasi yhteensä 695 lasta. Kolmevuotiaita ja sitä vanhempia lapsia on varhaiskasvatuksessa yhteensä 1188, joten vastausprosentiksi saatiin 58,5. Vastaajista kolmevuotiaita oli 89 (40 % kaikista 224 kolmevuotiaasta), neljävuotiaita 166 (64 % kaikista 261 neljävuotiaasta), viisivuotiaita 228 (70 % kaikista 327 viisivuotiaasta) ja 6-7-vuotiaita 212 (56 % kaikista 376 esiopetuksessa olevista lapsista).

Vastaajamäärät yksiköittäin vaihtelivat nolasta 78:aan. Eniten vastauksia saatiin Lähemäen lastentalolta, joka on kaupungin isoin päiväkotit. Suomenniemen Kilikello-päiväkodissa ja Silvastin päiväkodissa ei vastattu kyselyyn. Alle 10 lasta vastasi kyselyyn seuraavissa yksiköissä: Kattilansillan päiväkotit (1), Vaahterämäki-ryhmäperhepäiväkotit (2), Oravanpesä-päiväkotit (3), perhepäivähoitajat (3), Peipposet- ja Untuvikot-ryhmäperhepäiväkodit (yht. 6), Launialan

päiväkoti (7), Omppu-ryhmäperhepäiväkoti (7). Vastausmäärän vähyys ei ole verrannollinen kyselyn vastaamisaktiivisuuteen vaan yksikössä voi olla pieni määrä lapsia ja monta alle kolmevuotiasta lasta, jotka jätettiin kyselyn ulkopuolelle.

Useita vastauksia saatiin seuraavista yksiköistä: Kaarisillan päiväkoti 27, Emolan päiväkoti 30, Kalevankankaan päiväkoti 31, Naisvuoren päiväkoti 41, Norpanhovin päiväkoti ja esiopetus 27, Nuppulan päiväkoti ja esiopetus 31, päiväkoti Orikon Helmi 18, Ristiinan päiväkoti ja esiopetus 31, Saksalan päiväkoti ja Huuhkajat 33, Sannan päiväkoti 32, Tuukkalan päiväkoti 21, Valkosenmäen päiväkoti 27, päiväkoti Vilttihattu 26, Naisvuoren päiväkoti 41, Otavan päiväkoti 48, Peitsarin päiväkoti ja esiopetus 70, Rantakylän päiväkoti ja Torppa 64 sekä Tikanpellon päiväkoti ja esiopetus 51.

Varhaiskasvatuslaissa säädetään, että varhaiskasvatusympäristön on oltava kehittävä, oppimista edistävä sekä terveellinen ja turvallinen lapsen ikä, kehitys ja muut edellytykset huomioon ottaen. Toimitilojen ja toimintavälineiden on oltava terveellisiä, turvallisia ja asianmukaisia, ja niissä on huomioitava esteettömyys. Kun lapsilta kysyttiin, **mikä on heidän mielestään paras paikka hoitopaikassa tai esiopetuksessa**, mieluisimmaksi paikaksi lapset valitsivat leikkihuoneen (162 vastausta, 23,8 %) sekä toiselle sijalle nousivat nukkumahuone, silloin kun se toimii leikkipaikkana (115 vastausta, 16,9 %) ja liikuntasali (juhlasali, sali) (115 vastausta, 16,9 %). Kolmannelle sijalle asetettiin hoitopaikan piha-alue, joka on 87:n vastaajan mielestä paras paikka (12,8 %). 43 (6,3 %) vastaajaa piti parhaimpana paikkana ulkoilua retkellä/metsässä/puistossa. 30 vastaajaa valitsi parhaaksi paikaksi esiopetuksen luokahuoneen. Kaikista vastaajista 15 (2,2 %) valitsi parhaaksi paikaksi nukkumahuoneen, kun siellä nukutaan ja ruokapöydän (ruokailut ja muut tehtävät). 16 vastaajaa (2,3 %) ei osannut valita yhtä parasta paikkaa, koska viihtyy kaikissa tiloissa.

Jos mikään annetuista vaihtoehdoista ei ollut sopiva, sai vastaaja määritellä jonkun muun parhaaksi katsomansa paikan. Useita mainintoja annettiin jumppahuoneesta, peuhuhuoneesta, pihasta, majaleikkihuoneesta sekä kotileikeistä.

Lasten kyselyn vastauksissa ilmenee varhaiskasvatuksen pedagoginen toiminta, joka rakentuu suunnitelmalliselle kasvatukseen, hoidon ja opetuksen kokonaisuudelle. Vahva pedagoginen toiminta ja sen oppimisympäristöt kannustavat lapsia leikkimään, liikkumaan, tutkimaan, luomaan ja ilmaisemaan. (Karvi; julkaisut 24:2018). Vastaukset kuvasivat varhaiskasvatuksessa toteutettavaa monipuolista toimintaa sekä toiminnalle luotuja erilaisia oppimisympäristöjä.

Lapsilta kysyttiin **mitä he tekevät hoitopaikassa (tai eskarissa) mieluiten (kavereiden kanssa)**. Noin 70 % vastaajista (N=481) piti erityisesti leikkimisestä sisätiloissa. Pihaleikit eri välineillä kiinnostaa 25,7 % vastaajista (N=175). Noin 21 % (N=141) tykkää piirtämisestä ja maalaamisesta. Liikuntaleikeistä ulkona kavereiden kanssa nauttii n. 16 % vastaajista (N=106). Mainintoja sai myös askartelutehtävät (N=82, 12 %), satujen kuuntelu (N=39, 5,7 %), laulaminen ja laululeikit (N=41, 6 %), liikuntaleikit sisällä (myös koulun salissa tai Stadiumilla) N=68, 10 %), tanssi ja teatterileikit (N=21, 3 %), pihapelit (N=58, 8,5 %), luontoretket (N=68, 10 %).

Jos mikään annetuista vaihtoehdosta ei ollut sopiva, sai vastaaja määritellä jonkun muun mieleisen tekemisen. Useita mainintoja annettiin muun muassa palapeliin ja lautapeliin pelaamiselle (N=41), erilaisille rakenteluleikeille (N=10), eskaritehtäville (N=10), pihakeinuille (N=9), iPadilla pelaamiselle (N=9) sekä autoleikeille (N=7).

Lasten positiiviset vertaissuhteet ja vuorovaikutus kavereiden kanssa, sekä lasten että aikuisten välinen vuorovaikutus ovat keskiössä varhaiskasvatuksen toteuttamisessa. Ne edistävät lapsen sosiaalista ja emotionaalista kehitystä ja tukevat vuorovaikutustaitojen kehittymistä, mutta voivat myös toimia suojaavana tekijänä syrjäytymiselle. (Karvi; julkaisut 24:2018).

Lapsilta kysyttiin kaverisuhteista. 97,2 % kyselyyn osallistuneista lapsista kertoi, että heillä on kavereita hoitopaikassa tai esiopetuksessa. Yhdeksän lasta (1,3 %) kertoi, ettei hänellä ole yhtään ystävää hoitopaikassa tai esiopetuksessa. Vastaajista 10 ei osannut vastata siihen, onko hänellä ystävää hoitopaikassa tai esiopetuksessa.

Päiväkotien ja perhepäivähoidon työntekijöillä on avainasema lasten kaverisuhteiden edistämässä ja ylläpitämässä. Varhaiskasvatuksen yksiköt nostivat tulosten pohjalta kehittämisen painopisteitä. Kaverisuhteita edistetään ja ylläpidetään tunnetaito- ja vuorovaikutuskasvatuksen menetelmillä, MiniVerso-sovittelulla, pienryhmätoiminnalla sekä mahdollistamalla pitkäkestoisia leikkejä. Yksiköissä on käytössä leikinvalintatauluja leikkeihin siirtymisissä ja tarvittaessa kasvattaja ohjaa lapsia leikeissä ja myös havainnoi lapsia. Usea yksikkö painottaa toiminnassaan kasvattajien aitoa läsnäoloa eikä lapsiryhmässä pelkkä paikalla olo riitä.

Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteissa ja suosituksissa on määritelty yhdeksi laadun prosessitekijäksi henkilöstön ja lapsen välisen vuorovaikutus. Laadun arvioinnin suositusten ja perusteiden mukaan vuorovaikutusta voidaan arvioida viidellä eri indikaattorilla, joista tässä lasten kyselyssä käytettiin kahta; henkilöstö toimii sensitiivisesti ja havaitsee lasten aloitteet sekä vastaa niihin lasten osallisuutta ja toimijuutta tukevalla tavalla sekä henkilöstö huomioi ryhmän kaikki lapset. (Karvi; julkaisut 24:2018).

Lapsilta kysyttiin, kuunteleeko aikuinen hoitopaikassa tai esiopetuksessa lasta, kun hänellä on asiaa. 80 % lapsista (N=543) koki, että aikuinen kyllä kuuntelee häntä. Lapsista 85 (12,6 %) vastasi, että aikuinen kuuntelee välillä, mutta ei aina. Viisi lasta oli sitä mieltä, ettei aikuinen kuuntele häntä koskaan. 40 lasta (5,9 %) vastasi, että kun hänellä on asiaa aikuiselle, aikuinen sanoo, että ”kohta” tai että hänen pitää odottaa, että aikuinen ehtii kuunnella.

Etelä-Savon lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan vuosille 2019-2021 on kirjattu, että vahvistamme hyvinvointia, turvallisuutta, osallisuutta ja yhdenvertaisuutta teoillamme. Osallisuus ilmenee parhaiten silloin, kun ihminen tuntee kuuluvansa johonkin yhteisöön, jossa tulee kuulluksi ja joka tukee oman identiteetin rakentumista ja eheyttä.

Päiväkotien ja perhepäivähoidon työntekijöiltä edellytetään sensitiivistä työtettä. Varhaiskasvatuksen yksiköt nostivat kyselyn tulosten pohjalta kehittämisen painopisteitä, joilla

parantaa edelleen työntekijöiden ja lasten välistä vuorovaikutusta. Lasta kuunnellaan ja lapselle sanoitetaan hyviä vuorovaikutustapoja, kasvattajalla on ystävällinen ja lasta arvostava puhetapa. Kasvattaja on aidosti läsnä tilanteissa. Lisäksi kiinnitetään huomiota edelleen siihen, että ilmapiiri lapsiryhmässä on kannustava, turvallinen ja aikuisen syli on saatavilla.

Mikkelin kaupungin hyvinvointisuunnitelma on strateginen Hyvän elämän ohjelma. Sen painopisteet ovat yhteisöllisyys, aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki sekä sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin. Mikkelin kaupunginvaltuusto hyväksyi joulukuussa 2021 Mikkelin kaupunkistrategian vuosille 2022-2025. Kaupungin arvoiksi on kirjattu reilu, rohkea ja rakentava.

Lasten kyselyssä **lasta pyydettiin asettumaan Mikkelin kaupungin johtajaksi ja kertomaan mitä hän kaupunginjohtajana haluaisi Mikkelissä olevan**. Lapsilla oli paljon erilaisia toiveita, joista osa kohdistui pelkästään omaan päiväkotiin. Lasten mielipiteillä on arvonsa. Lapset ilmentävät antamissaan vastauksissa kaupungin visiota, jossa painotetaan muun muassa elinvoimaista Mikkeliä, rohkeasti uudistettuja palveluja sekä kaupunki- ja maaseutu ympäristön tarjoamia Suomen parhaita arjen- ja vapaa-ajanmahdollisuuksia. Koko kaupungin kehittämisen näkökulmasta yhden lapsen toteamus kiteyttää useamman lapsen esille nousseen toiveen: ”Tosi paljon huvipuistoja ja paljon karkin syöntiä”.